

Pracuję legalnie

РОЗІРВАННЯ ТРУДОВИХ ДОГОВОРІВ

Pracuj i zatrudniaj legalnie

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Розірвання трудових договорів

Припинення трудових відносин відбувається через їх припинення або закінчення терміну дії.

Припинення трудового договору є наслідком правової дії однієї або обох сторін. З іншого боку, закінчення терміну дії обумовлено законом через інші події, ніж правові дії.

Положення Трудового кодексу вичерпно визначають, як припинити дію трудового договору.

Отже, **трудоий договір можна розірвати:**

- за домовленістю сторін;
- за заявою однієї із сторін з дотриманням періоду повідомлення про припинення (розірвання трудового договору шляхом повідомлення);
- за заявою однієї із сторін без дотримання періоду повідомлення про припинення (розірвання трудового договору без попередження);
- з закінченням терміну, на який він був укладений.

Припинення трудових відносин згідно положень Кодексу спричиняють такі події:

- смерть працівника,
- смерть роботодавця,
- тримісячна відсутність працівника у зв'язку з попереднім ув'язненням
- інші випадки, зазначені в спеціальних положеннях.

Обов'язки сторін під час припинення дії договору

Заява кожної зі сторін про припинення або розірвання трудового договору без повідомлення повинна бути подана **в письмовій формі**.

Заява роботодавця про припинення трудового договору, подана без письмової форми, є ефективною і може бути оскаржена лише шляхом відповідного позову. (рішення Верховного суду від 7 жовтня 2008 року, II ПК 56/08)

Заява роботодавця про припинення трудового договору, укладеного на невизначений термін, або розірвання договору без попереднього повідомлення, повинна **містити причину**, що виправдовує припинення або розірвання договору.

УВАГА!

Працівник, який подає заяву про припинення трудового договору з періодом повідомлення, не зобов'язаний вказати причину. З іншого боку, це зобов'язання застосовується, якщо заява про припинення трудового договору здійснюється без попередження.

У заяві роботодавця про розірвання трудового договору чи його припинення без попередження має бути інструкція щодо **права працівника звернутися до трудового суду**.

Угода сторін

- **Угода сторін є найменш конфліктним способом припинення трудового договору. Однак такий спосіб припинення дії договору вимагає згоди іншої сторони.**
- Відповідно до угоди, сторони можуть припинити дію будь-якого трудового договору, незалежно від захисту, що надається працівникові, наприклад, у цьому режимі можна розірвати трудовий договір з працівником, що перебуває на лікарняному, у черговій відпустці, вагітною працівницею або профспілковим активістом.
- Угода може бути укладена у будь-якій формі, а також в усній формі – для доказових цілей, однак, краще, щоб угода була укладена в письмовій формі.
- Як роботодавець, так і працівник можуть взяти на себе ініціативу щодо укладання угоди.
- **Не виключено розірвання трудового договору за угодою сторін за відкладальної умови, наприклад, тренер і правління клубу погоджуються, що розривають за взаємною згодою трудовий договір, якщо команда на чолі з тренером програє будь-який з наступних двох матчів.** (рішення Верховного суду від 20 червня 2001 року, І PKN 474/00)
- У випадку припинення договору за угодою сторін, працівник не має право на оплачувану відпустку для пошуку нової роботи.
- Розірвання трудового договору в цьому режимі не може спричинити за собою будь-яких негативних наслідків для працівника, наприклад, позбавлення його права на компенсацію за відпустку.

Припинення договору

Працівник та роботодавець можуть розірвати з періодом повідомлення трудовий договір, укладений на:

- **випробувальний період,**
- **визначений час,**
- **невизначений час.**

Заява про припинення трудового договору повинна вважатися такою, що була подана, коли воно потрапило до другої сторони в спосіб, який дозволяє тей стороні ознайомитися з її змістом.

Строк попередження про розірвання трудового договору, укладеного:

1) **на випробувальний період** становить:

- 3 робочі дні, якщо випробувальний період не перевищує 2 тижнів,
- 1 тиждень, якщо випробувальний період перевищує 2 тижні,
- 2 тижні, якщо випробувальний період складає 3 місяці.

2) **на визначений час і на невизначений час** залежить від періоду працевлаштування у даного роботодавця і становить:

- 2 тижні, якщо працівник працював менше ніж 6 місяців,
- 1 місяць, якщо працівник працював щонайменше 6 місяців,
- 3 місяці, якщо працівник працював щонайменше 3 роки.

Строки припинення дії договору

Робочі дні слід розуміти як **всі дні, які не є недільними та святковими днями**, які юридично визнаються неробочими днями.

Термін повідомлення про припинення трудового договору, який охоплює тиждень або місяць, або їх кратність, закінчується відповідно в **суботу** або **останній день місяця**.

Приклад 1

У вівторок, 6 березня 2018 року роботодавець подав працівнику заяву про розірвання трудового договору на визначений час з двотижневим періодом повідомлення. Договір буде припинено в суботу, 24 березня 2018 року - це перша субота, що припадає після двох повних тижнів з дня повідомлення.

Приклад 2

У четвер, 1 лютого 2018 року працівник подав роботодавцю заяву про припинення трудового договору на невизначений час, з періодом повідомлення за один місяць. Трудовий договір буде припинено 31 березня 2018 року, коли пройде повний календарний місяць.

Розширення або скорочення періоду повідомлення

Можливість продовження строку повідомлення

Якщо працівник займає посаду, зв'язану з **матеріальною відповідальністю за доручене майно**, сторони можуть встановити в трудовому договорі, що у разі припинення трудового договору, укладеного на визначений або невизначений термін, термін повідомлення має бути таким:

- 1 місяць, якщо працівник працював менше ніж 6 місяців,
- 3 місяці, якщо працівник працював щонайменше 6 місяців.

Можливість скоротити період повідомлення

Якщо припинення трудового договору, укладеного на невизначений або визначений час, відбувається через банкрутство або ліквідацію роботодавця або з інших причин, не залежних від працівників, роботодавець може, для дострокового припинення трудового договору, скоротити період повідомлення за три місяці, **але щонайбільше, однак, до 1 місяця** (Стаття 36¹, пар. 1 Трудового кодексу).

Скорочення домовленістю сторін

Сторони можуть, після припинення трудового договору однією з них, встановити більш ранній термін припинення дії. Угода сторін про скорочення строку повідомлення не змінює режиму припинення трудового договору (пар. 6 статті 36 Трудового кодексу).

Права працівника та обов'язки роботодавця

- У період повідомлення про припинення договору протягом принаймні двох тижнів з ініціативи роботодавця, працівник **має право на звільнення для пошуку роботи** з правом на збереження заробітної плати (ст. 37 § 1 і 2 ТК).

Тривалість звільнення становить:

- 2 робочих дні – у випадку повідомлення за два тижні та за один місяць,
- 3 робочих дні – у випадку повідомлення за три місяці, також у випадку його скорочення на підставі ст. 36¹ § 1 ТК.

УВАГА!

Невикористання працівником звільнення для пошуку роботи не викликає обов'язку роботодавця виплатити еквівалент за ці дні.

- У зв'язку з припиненням трудового договору роботодавець може звільнити працівника з обов'язку виконувати роботу до закінчення терміну повідомлення. Під час цього звільнення працівник має право на отримання заробітної плати (ст. 36² ТК).
- Роботодавець під час припинення трудового договору може зобов'язати працівника використати належну йому чергову відпустку (стаття 167¹ ТК).

Апеляція від припинення дії

У разі поставлення під сумнів правильності припинення дії трудового договору, укладеного на невизначений час, працівник може подати заяву на:

- визнання неефективності припинення дії;
- компенсацію або відновлення на роботі, якщо договір вже був припинений.

Якщо припинення трудового договору, укладеного на випробувальний термін або визначений час, відбулося з порушенням положень про припинення цих договорів, працівник має право тільки на компенсацію.

У разі припинення трудового договору на визначений час:

- **працівниці під час вагітності або декретної відпустки,**
- **працівник-батько, що виховує дитину у період використання декретної відпустки,**
- **працівники протягом періоду використання захисту трудових відносин на основі Закону про профспілки**

можуть – за вибором - подати заявку на визнання повідомлення неефективним, а якщо договір був припинений - на відновлення на роботі на колишніх умовах або компенсацію.

Працівник складає апеляцію від припинення трудового договору до компетентного трудового суду. Компетентний суд є судом загальної юрисдикції відповідача (місцеперебування роботодавця), суд, в окрузі якого робота виконується, була або мала виконуватися, або суд, в окрузі якого знаходиться підприємство роботодавця (ст. 461 § 1 Цивільного процесуального кодексу).

Припинення дії договору з вини працівника

Роботодавець може припинити трудовий договір без повідомлення працівника у разі:

- серйозного порушення працівником основних обов'язків працівника,
- вчинення працівником під час дії трудового договору злочину, що перешкоджає подальшому його працевлаштуванню на посаді, якщо злочин очевидний або підтверджений остаточним рішенням,
- втрати прав, необхідних для виконання роботи на посаді, з вини працівника.

УВАГА!

Розірвання трудового договору без попереднього повідомлення з вини працівника не може відбутися через 1 місяць після отримання роботодавцем знання обставин, що обґрунтовують розірвання договору.

Роботодавець вирішує розірвати договір після консультації з працівником профспівкової організації, яку повідомляє про причину, що обґрунтовує розірвання договору. У разі застережень щодо обґрунтованості розірвання договору профспівкова організація висловлює свою думку негайно, але не пізніше, ніж протягом 3 днів.

Розірвання не з вини працівника

Роботодавець може розірвати трудовий договір без повідомлення працівника не з його вини у разі:

- якщо непрацездатність працівника, пов'язана з хворобою, триває:
  - а) більше 3 місяців - коли працівник працював у даного роботодавця менше 6 місяців,
  - б) більше, ніж загальний період отримання заробітної плати та допомоги у зв'язку з цим та отримання виплат на реабілітацію протягом перших трьох місяців – якщо працівник працював у даного роботодавця щонайменше 6 місяців або якщо непрацездатність настала в результаті нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання,
- У випадку виправданої відсутності працівника на роботі з причин, відмінних від вищезазначених, тривалістю понад 1 місяць.

Розірвання трудового договору без повідомлення не може відбутися в разі відсутності працівника на роботі через догляд за дітьми – у період отримання допомоги у зв'язку з цим, а в разі ізоляції працівника через інфекційну хворобу – в період отримання заробітної плати та допомоги у зв'язку з цим.

Роботодавець повинен в міру можливості повторно найняти працівника, який протягом 6 місяців з припинення трудового договору без попереднього повідомлення, з причин, вказаних вище, заявить про повернення на роботу відразу після закінчення цих причин.

Розірвання договору працівником

Працівник може розірвати трудовий договір без повідомлення:

- Якщо буде виданий медичний висновок, що підтверджує шкідливий вплив виконуваної роботи на здоров'я працівника, а роботодавець не переведе його в строки, зазначені в медичному висновку, на іншу роботу, відповідну з огляду на стан його здоров'я і професійну кваліфікацію, і
- якщо роботодавець вчинив серйозне порушення своїх основних зобов'язань перед працівником.

Працівник, який розриває договір з цих причин, має право на компенсацію у розмірі заробітної плати за період повідомлення. У разі розірвання трудового договору, укладеного на визначений час, має право на отримання компенсації в розмірі заробітної плати за той час, до якого договір мав тривати, але не більше ніж на строк повідомлення.

Заява працівника про припинення трудового договору без попередження повинна бути зроблена у письмовій формі з зазначенням причини припинення дії договору.

УВАГА!

Розірвання трудового договору без попереднього повідомлення з вини роботодавця не може відбутися через 1 місяць після отримання працівником знання обставин, що обґрунтовують розірвання договору.

Вимоги працівника та роботодавця

Вимоги працівника

Працівник, з яким розірвано трудовий договір без попереднього повідомлення з порушення положень про припинення трудового договору в цьому режимі, **має право вимоги про відновлення роботи на колишніх умовах або компенсації. Трудовий суд приймає рішення про відновлення на роботі або компенсацію.**

Якщо роботодавець припиняє трудовий договір, укладений **на невизначений час**, з порушенням правил про розірвання трудових договорів без попередження, працівник має право лише на компенсацію:

- якщо вже закінчився термін, до якого мав тривати договір, або
- коли відновлення на роботі буде невідповідним через короткий період, який залишився до закінчення цього терміну.

Працівник також має право на компенсацію, якщо роботодавець розірвав з ним трудовий договір протягом терміну повідомлення з порушенням положень про припинення трудових договорів без попереднього повідомлення.

Вимоги роботодавця

У разі невинуватого припинення працівником трудового договору без попередження роботодавець має право на вимогу **про відшкодування. Трудовий суд приймає рішення про компенсацію.**

Смерть працівника

Смерть працівника – це подія, що призводить до припинення трудових відносин.

Трудові відносини не закінчуються в момент смерті працівника (тобто дата і час, вказані в свідоцтві про смерть), а з закінченням дня смерті, тобто о 24:00 того ж дня.

(рішення Верховного суду від 10 червня 2014 року, III РК 123/13)

Майнові права відповідно до трудових відносин переходять після смерті працівника у рівних частинах:

- на чоловіка (дружину) та
- інших членів сім'ї, які відповідають умовам, необхідним для отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника відповідно до положень про пенсії та допомоги з Фонду соціального страхування.

УВАГА!

За відсутності таких осіб ці права входять у спадщину.

У разі смерті працівника роботодавець складе свідоцтво праці та включить його в особисту справу померлого. Член сім'ї, а також інший спадкоємець, може подати заяву на отримання цього свідоцтва.

У разі смерті працівника під час трудових відносин або під час отримання, після їх припинення, допомоги по непрацездатності в зв'язку з хворобою, члени сім'ї працівника мають право на отримання від роботодавця допомоги у **зв'язку зі смертю.**

Смерть роботодавця

З дня смерті роботодавця трудові договори з працівниками припиняються.

УВАГА!

Це стосується роботодавців, які є фізичними особами. Припинення дії трудового договору працівників, наприклад, товариства з обмеженою відповідальністю, не викликає смерть одного з членів правління компанії, оскільки роботодавцем є компанія, а не її правління або його окремі члени.

Трудові відносини не закінчуються, якщо працівник переходить до нового роботодавця на умовах, встановлених **у ст. 23¹ ТК**.

Якщо трудові відносини закінчуються через смерть роботодавця, працівник **має право на компенсацію** у розмірі заробітної плати за період повідомлення. Спадкоємці померлого роботодавця зобов'язані сплатити зазначену вище компенсацію.

До давності вимоги про відшкодування на підставі закінчення терміну дії трудового договору внаслідок смерті роботодавця застосовується строк відповідно до ст. 291 § 1 ТК

(рішення Верховного Суду від 6 серпня 2013 р., II ВР 3/13)

Відповідно до ст. 291 § 1 Трудового кодексу, вимоги щодо трудових відносин підлягають строковій давності після трьох років з дати настання зобов'язання задоволення вимоги.

Тимчасовий арешт

Після закінчення 3 місяців відсутності на роботі у зв'язку з тимчасовим ув'язненням трудовий договір закінчується згідно з законом, якщо тільки роботодавець не припиняє трудовий договір раніше з вини працівника без попередження. Вищевказаний тримісячний термін відсутності починається в день затримання. (рішення Верховного суду від 2 березня 2011 року, II ПК 213/10)

УВАГА! До тримісячного періоду відсутності на роботі не можуть входити періоди відсутності на роботі з інших причин, крім тимчасового утримання під вартою.

Роботодавець, незважаючи на закінчення строку дії трудового договору в зв'язку з тимчасовим арештом, **зобов'язаний повторно найняти працівника**, якщо кримінальна справа була припинена або видано виправдувальний вирок, а працівник повідомив про повернення на роботу протягом 7 днів з моменту підтвердження вироку.

Зобов'язання повторно найняти працівника не включає в себе обов'язку найняти працівника на ту ж посаду, як і раніше, чи забезпечити працівникові ту ж зарплату, що він отримував раніше. (рішення Верховного суду від 29 грудня 1978 року, I PR 65/78)

Правова основа:

- Закон від 26 червня 1974 р. – Трудовий кодекс (Закон. Вісник, 2018 р. поз. 108 з поправками).
- Закон від 17 листопада 1964 р. – Цивільно-процесуальний кодекс (Закон. Вісник за 2018 р. поз. 155 з поправками).

Вам потрібна допомога? Перейти до

www.prawawpracy.pl

Консультації з питань законності працевлаштування громадян України на території Республіки Польщі українською мовою надаються в понеділок, вівторок та середу з 16.00 до 20.00 за телефоном 22 111 35 29.